

**Н.І. Гвоздєй, канд. екон. наук, ст. викладач
Уманський національний університет садівництва**

**ОЦІНКА ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ ЧИГИРИНСЬКОГО РАЙОНУ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Постановка проблеми. В ринкових умовах нормальна виробнича діяльність та економічний розвиток підприємств значною мірою залежать від їх конкурентоспроможності, що потребує забезпечення відповідного рівня матеріально-технічної бази та використання сучасних технологій, технічних засобів, нових високопродуктивних сортів рослин та порід тварин. Вирішення цього завдання не можливе без реалізації великомасштабних інвестиційних проектів, які вимагають значних обсягів фінансових та матеріальних ресурсів, що іммобілізуються з господарського обороту на досить тривалий час [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств за останні роки досліджували такі вчені як С.О. Буткевич, М.І. Кисіль, М.Ю. Коденська, М.М. Кропивко, Є.О. Ланченко, О.В. Ролінський, П.Т. Саблук, П.А. Стецюк, О.Ю.Старіков, О.П. Шпак [2-5]. Однак економічну трансформацію сільського господарства не завершено, виникають нові проблеми розвитку галузі, змінюються тенденції в інвестуванні, що вимагає продовження досліджень з цієї проблеми й пошуку шляхів розв'язання як старих, так і нових завдань.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення результатів оцінок сучасного стану інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств і напрямів її активізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиції це ефективний економічний інструмент, за допомогою якого забезпечується перспективний розвиток, досягнення стратегічних цілей та отримання стабільних фінансових результатів діяльності в перспективі. За рахунок інвестицій підприємства відновлюють і нарощують основні засоби, виробництво та збуту продукції, збільшують свій фінансовий потенціал. Вони виступають драйвером поступального розвитку підприємства за рахунок трансформації наявних в першу чергу фінансових ресурсів в новий капітал, що забезпечує ріст ефективності його господарської

діяльності [6].

Важливе значення для успішної реалізації капітальних вкладень має інвестиційне планування, особливо його фінансова частина. Інвестиційне планування може здійснюватися в різних формах: інвестиційного меморандуму, проспекту емісії пайових та боргових зобов'язань, інвестиційного проекту, техніко-економічного обґрунтування інвестицій, бізнес-плану інвестиційного проекту тощо. Інвестиційний блок присутній і в усіх видах фінансових планів від стратегічного до бюджетного. Виходячи із завдань нашого дисертаційного дослідження існує необхідність більш детального аналізу практики планування та реалізації інвестиційних проектів господарствами Чигиринського району Черкаської області.

Капітальні інвестиції спрямовані в першу чергу на створення, підтримку у функціонуючому стані, відтворення та модернізацію засобів. Як видно із даних табл. 1 обсяг основних засобів в аналізованих господарствах зростає, а їх фізичний стан покращується. Очевидно, що це є свідченням активізації інвестиційного процесу, завдяки чому відбувається не лише просте, а й розширене відтворення засобів виробництва.

Слід сказати, що в Черкаській області створена позитивна інвестиційна ситуація. Нині тут діє Програма сприяння залученню інвестицій в економіку Черкаської області на 2006–2010 рр. Тому відмічена динаміка адекватна загальному інвестиційному стану в агропромисловому комплексі Черкаської області. Протягом останніх років тут спостерігається постійна позитивна динаміка освоєння капітальних вкладень як їх загальних обсягів, так і окремих складових (табл. 2).

1. Динаміка основних засобів сільськогосподарських підприємств Чигиринського району Черкаської області

Основні засоби	Роки				
	2006	2007	2008	2009	2010
Первісна вартість, тис. грн	140510,4	128042,1	150460,5	161339,4	207634,2
Залишкова вартість, тис. грн.	84104,1	80239,4	97360,2	102742,3	132948,1
Знос : тис. грн	56406,3	47802,7	53100,3	58597,1	74686,1
%	40,14	37,33	35,29	36,32	35,97

За даними обласного управління статистики у 2010 р. в

агропромисловий комплекс області залучено 1,1 млрд гривень коштів, що в 1,5 раза більше середньорічного показника за три попередні роки. Обсяг іноземних інвестицій складає 28,3 млн дол. США, що в 1,5 раза більше середньорічного за три попередні роки. За останні чотири роки в області реалізовано або знаходяться в стадії виконання ряд важливих для економіки інвестиційних проектів. Нині сільгосппідприємствами, підприємствами переробної та харчової промисловості виробляється більше 60 відсотків валової продукції Черкащини. За останні роки спостерігається стійка тенденція поновлення машинно-тракторного парку господарств новою сільськогосподарською технікою ¹.

Однак варто сказати, що наведені в табл. 2 дані не повністю характеризують реальний стан основних засобів досліджуваних сільськогосподарських підприємств Чигиринського району Черкаської області. Справа у тім, що значна їх частина представлена майновими паями, які обліковуються на позабалансових рахунках і не знаходять свого відображення в бухгалтерській звітності. А з орендованими основними засобами ситуація значно гірша. Враховуючи час їх створення більшість з них перевершили повний експлуатаційний період і повністю амортизовані. Ця обставина вимагає їх заміни, а отже і додаткових інвестицій в основний капітал.

2. Динаміка капітальних інвестицій в економіку Черкаської області

Роки	Освоєно, всього	В тому числі				
		інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)	витрати на інші необоротні матеріальні активи	витрати пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт)	інвестиції в нематеріальні активи	витрати на формування основного стада
		у фактичних цінах, млн грн				
2004	706,8	581,6	15,4	101,2	5,5	3,1
2005	1142,7	966,9	21,1	145,3	5,7	3,8
2006	2690,6	2408,4	42,3	215,2	17,0	7,7
2007	2408,2	2046,4	37,4	305,2	14,3	4,9
2008	3734,8	3303,6	40,4	357,9	22,8	10,0
2009	4808,3	4236,2	52,2	444,2	26,3	49,4

¹ Сайт Головного управління статистики у Черкаській області – <http://www.ck.ukrstat.gov.ua>

2010	5814,6	5128,2	50,3	582,2	40,1	13,9
		у % до загального обсягу				
2004	100	82,3	2,2	14,3	0,8	0,4
2005	100	84,6	1,9	12,7	0,5	0,3
2006	100	89,5	1,6	8,0	0,6	0,3
2007	100	85,0	1,5	12,7	0,6	0,2
2008	100	88,4	1,1	9,6	0,6	0,3
2009	100	88,1	1,1	9,2	0,6	1,0
2010	100	88,2	0,9	10,0	0,7	0,2

Про досить низький рівень інвестиційної активності в господарствах Чигиринського району свідчать дані табл. 3.

З наведених у табл. 3 даних де представлені лише підприємства, які реалізували інвестиції в аналізований період, видно, що переважна більшість з них здійснюють інвестування час від часу. Основний обсяг капітальних вкладень припадає на два-три господарства. Так, в 2007 р. на ПП «Вершаці» та ТОВ «Чигиринзерно» припадає 84 % загально районної інвестиційної програми, а в 2010 р. таку її частку забезпечило одне ТОВ АПР «Маїс».

Реалізація великомасштабних інвестиційних проектів малоефективна без попереднього аналізу доцільності їх здійснення та детального планування реалізації. При цьому фінансові аналітично-прогнозні розрахунки здійснення інвестицій є визначальними для прийняття остаточного рішення.

3. Динаміка інвестицій в сільськогосподарські підприємства Чигиринського району Черкаської області, тис. грн

Сільськогосподарські підприємства	Роки			
	2007	2008	2009	2010
СТВО «Тясмин»	71,0	729,0	91,0	163,0
СТВО «Красносільське»	47,0	152,0	126,0	-
ТВО «Зам'ятниця»	-	348,0	-	-
ТВО «Тіньки»	96,0	27,1	297,0	-
СТВО «Чигиринська аграрна компанія»	1144,0	1319,0	318,0	1560,0
ПП «Вершаці»	5141,0	-	-	-
ТОВ «Чигиринзерно»	6908,0	6342,0	1495,0	191,0
СТВО «Дружба»	98,0	1088,0	569,0	251,0

ЗАТ «Боровицьке»	828,0	-	-	-
ПП «Колос Чигиринщини»	-	441,0	-	-
ТОВ «Олекс»	-	21,0	568,0	-
ТОВ «Біоагропром»	-	42,0	45,0	-
ФГ «Житниця»	-	300,0	-	-
ТОВ «Терра»	-	8893,0	-	-
ТОВ «Перспектива»	-	5307,0	-	-
ТОВ АПР «Маїс»	-	-	15201,0	15787,0
ТОВ «Продагроінвест»	-	-	1250,0	448,0
Всього	14333,0	25009,1	19960,0	18000,0

Інвестиційна політика сільськогосподарських підприємств є одним з основних етапів його адаптивної поведінки. Вона виступає загальним керівництвом по формуванню програми інвестиційної діяльності, відбору проектів та ухваленню рішень щодо їх реалізації й фінансування, на основі яких створюється надійне підґрунтя для стабільного довготривалого зростання та забезпечується успішне досягнення перспективних економічних цілей [7].

Нині управління реалізацією інвестиційних проектів детерміноване до їх життєвого циклу, який визначається періодом часу між здійсненням перших витрат та ліквідацією активів, створених за рахунок цих інвестицій. Життєвий цикл інвестиційного проекту ділять на три фази: передінвестиційну, інвестиційну та експлуатаційну. Кожна з цих фаз має свою специфіку, яка визначає зміст, склад та точність фінансових розрахунків.

На передінвестиційній фазі підприємство проводить вибір активів, у які планується здійснити інвестування. Як правило, підґрунтям для цього слугують плани перспективного економічного розвитку та потреби ресурсного забезпечення поточної виробничої діяльності підприємства[8].

Вивчення досвіду інвестування сільськогосподарських підприємств Чигиринського району Черкаської області засвідчило, що вибір об'єктів вкладення інвестицій на практиці здійснюється з позиції поточної ситуації. Стратегічних планів економічного розвитку підприємства не мають, а отже діють в залежності від розвитку подій. Ще однією характерною особливістю цього етапу передінвестиційної фази є те, що підприємства практично не розглядають альтернативні варіанти вкладення фінансових ресурсів. Такий підхід обмежує можливості фінансового маневру та негативно впливає на результати здійснення інвестицій.

Згідно рекомендацій теорії інвестиційного аналізу після вибору об'єкта інвестування здійснюється пошук джерел його фінансування. В

практиці досліджуваних господарств відбувається навпаки. Спочатку визначаються наявні та доступні джерела формування фінансових ресурсів, а вже потім здійснюється пошук об'єкта їх вкладення.

Розрахунок ефективності інвестицій виконується і в тому випадку, якщо для їх фінансування використовуються кредити комерційних банків. Останні, у випадку звернення сільськогосподарських підприємств за кредитом, вимагають підготовки бізнес-плану, складовою частиною якого є фінансовий план. У цьому разі використовується значно ширший арсенал прийомів, методів та інструментів аналізу. Показники для оцінки ефективності інвестицій ґрунтуються на процедурах дисконтування чистих грошових потоків. Крім того, до складу фінансової частини бізнес-плану можуть входити аналіз ризиків, розрахунок графіка погашення кредитів тощо. Однак не всі банки цікавляться бізнес-планами. Для них більший інтерес представляє застава кредиту. В такій ситуації обсяг та якість прогнозних фінансових обчислень бажає бути кращою.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, запропоновані нами підходи щодо планування фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств створюють методичне поле для реалізації механізму фінансової адаптивності в процесі здійснення програм модернізації їх матеріально-технічної бази та подальшого економічного розвитку. Це виступає конструктивною основою активізації інвестиційного процесу, зростання конкурентоспроможності, підвищення фінансової стійкості та розширення фінансових можливостей.

Бібліографічний список: 1. Лукяник М.М. Стан інвестиційної діяльності та напрями її активізації в сільському господарстві регіону / М.М. Лукяник // АгроІнКом № 11-12, 2007. – С. 28-31. 2. Інвестиційна привабливість аграрно – промислового виробництва регіонів України / П.Т. Саблук, М.І. Кисіль, М.Ю. Коденська та ін.; За ред. М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської. – К.: НЦ ІАЕ, 2005. – 478 с. 3. Кісіль М.І. Тенденції і напрями активізації аграрного інвестиційного процесу / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2002. – № 4. – С. 66-71. 4. Ланченко Є.О. Історичні аспекти розвитку інвестиційних процесів / Є.О. Ланченко // Економіка АПК. – 2005. – № 12. – С. 86-92. 5. Старіков О.Ю. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві України/ О.Ю. Старіков // Вісник Львівського державного аграрного університету: Економіка АПК. – № 5. – Л.: Львівський держ. аграр. ун-т, 1999. – С. 175-178. 6. Шпак А.П. Инвестиционная деятельность в сельском хозяйстве и ее роль в развитии отрасли / Аграрные доктрины двадцатого столетия: уроки на будущее. – М.: ВИАПИ, 2009. – С. 120-123. 7. Хобта В.М. Фінансовий план інвестиційного проекту / В.М. Хобта // Фінанси України. – № 39, 2007.

8. Горобець І.В. Формування інформаційної основи для розробки фінансового плану інвестиції / І.В. Горобець // Фінанси України. – № 42. – 2009.

Гвоздей Н.И. Оценка планирования финансового обеспечения инвестиционной деятельности сельскохозяйственных предприятий Чигиринского района Черкасской области. В статье рассматриваются методы оценки эффективности инвестиции финансового плана, формирования инвестиционной стратегии, инвестиционного обеспечения инновационного развития и инвестирования проектов, этапы его развития и мировой опыт применения. Определены особенности внедрения программно - целевых методов в условиях перспективного финансового планирования, предложена методология учета результативности инвестиционных программ и результативности деятельности.

Gvozdey N. Estimation of planning of the financial providing of investment activity of agricultural enterprises of Chigirinskogo of district of the Cherkasskoy area. The article reviews methods of evaluating the effectiveness of financial investment plan, formation of investment strategy, investment support innovation and investment projects, stages of development and application of international experience. The features of the implementation program - targeting methods in a financial planning perspective, the methodology proposed incorporation of the effectiveness of investment programs and performance activities.